

Putovná schôdza uhorských lekárov a prírodovedcov v Bratislave roku 1865

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, Bratislava

Pediatr. prax, 2015, 16(5): 220

Hnutie putovných schôdzí lekárov a prírodovedcov v Uhorsku bolo založené roku 1841. Hnutie malo charakter spolku bez stálego členstva a sídla. Zaujímavosťou sa schádzali raz ročne, koncom leta. Každoročne meniace sa miesto zhromaždenia umožňovalo zapojiť do činnosti hnutia široký okruh „diletantov“, čiže amatérov, a zaangažovať „vedcov“ rôznych národností do rozvoja jednotnej uhorskej vedy.

V období 1849 – 1862, teda po porážke revolúcie a za Bachovho absolutizmu, boli zakázané aj putovné schôdze. Po ich obnove sa 11. zhromaždenie uskutočnilo v dňoch 28. augusta až 2. septembra 1865 v Bratislave s rekordným počtom účastníkov: 568. Z najväčšej vzdialenosti, zo San Francisca (USA), prišiel lekár Jozef Czapkay, rodák zo Sabinova, respektíve lekár z Washingtonu Ignác Langer, rodák z Aradu (dnes Rumunsko). Starú Európu reprezentovali filológ A. Patterson z Londýna, chirurg Middeldorph z Breslau (Wrocław, Poľsko), 78-ročný nestor európskych fyziológov J. E. Purkyně z Prahy a zopár lekárske autorít z Viedne (Hebra, Spaeth, Politzer, Benedikt).

Rokovalo sa v 7 sekciách. Zasadnutia lekársko-chirurgickej sekcie sa konali v miestnostiach

katolíckeho gymnázia. Prednášky boli venované otázkam každodennej praxe a prezentácii nových metód diagnostiky a terapie. Tak napríklad profesor Störk z Viedne predviedol praktickú ukážku nového zrkadla na vyšetrenie hlasiviek. Middeldorph zoznámil kolegov s možnosťami využitia galvanokaustiky v chirurgii. Najväčší úspech však zožal Purkyně, ktorý vo svojej improvizovanej prednáške v nemčine, bohato ilustrovanej demonštráciou prístrojov a vlastnoručných kresieb, podal ucelený obraz o spektre jeho celoživotnej výskumnej činnosti v oblasti fyziológie a histológie.

Lekár (a rodák) z Pešti, Imrich Navratil, priekopník laryngológie v Uhorsku, uviedol kazuistiky: vyliečenie vredu hrtanovej príchlopky a odstránenie polypu demonštrovanými kliešťami. Host z Ameriky, Langer, účastník americkej vojny známej ako vojna Juhu proti Severu, demonštroval fotografie (!) o prístrojoch „na predlžovanie končatín“. Bol to nový smer liečby so snahou vyhnúť sa veľkým amputačným výkonom. Dr. Samuel Batizfalvy, rodák z Rimavskej Soboty a majiteľ súkromného ortopedického ústavu v Pešti, demonštroval možnosti liečby deformít krčnej chrbtice. Domáce farby úspešne rep-

rezentoval dr. Ján Gerley, bývalý hlavný lekár Bratislavskej župy. Názov jeho prednášky znel: Slabomyseľnosť, kretinizmus na Žitnom ostrove. Pre Gerleyho zbieranie údajov o výskyte kretinizmu nebolo samoúčelným cvičením v štatistike, ale získané počty slúžili na priekopnícke úvahy o etiológii a prevencii kretinizmu.

Časť lekárov pracovala aj v podsekcii sociálneho lekárstva za účelom: dať do konečnej formy paragrafy Návrhu na reorganizáciu verejného zdravotníctva v Uhorsku. Osnovateľom Návrhu bol náš rodák z Oravy, Karol Weszelovszky.

Najhodnotnejšie prednášky boli publikované v zborníku zhromaždenia (Magyar Orvosok és Természetvizsgálók Nagygyűléseinek Munkálatai). Bolo by veľmi prospešné pre dejiny lekárstva, ale i pre históriu prírodných vied, preložiť tento zborník do slovenčiny.

MUDr. László Kiss, CSc., dr. habil.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety
Palackého č. 1, 810 00 Bratislava
kiss.agi@panelnet.sk